

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

протокол Вченої ради
№ 1 від 27 серпня 2025 року

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказом Ректора ПДМУ

№ 354 від 18 вересня 2025 року

ПОЛОЖЕННЯ

**ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ТА ПРОВЕДЕННЯ КЛІНІЧНОГО
НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ
ОПП «СТОМАТОЛОГІЯ»
ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Полтава 2025

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Клінічне навчання (далі – КН) здобувачів освіти є складовою процесу підготовки здобувачів вищої освіти у Полтавському державному медичному університеті (далі – Університет).

1.2. Організація та проведення КН здобувачів освіти регламентовані Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу», Постановою КМУ від 23.11.2011р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» із змінами та доповненнями, Постановою КМУ від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» із змінами та доповненнями, Кодексу законів про працю України, Стандарту вищої освіти за спеціальністю 221 «Стоматологія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти (наказ МОН України від 24.06.2019 р. № 879), Статуту Полтавського державного медичного університету, Положення про атестацію здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня в Полтавському державному медичному університеті, Положення про організацію та проведення практики здобувачів освіти Полтавського державного медичного університету, іншими нормативно-правовими документами.

1.3. Види КН та терміни їх проведення визначаються освітньо-професійною програмою та навчальним планом.

1.4. Під час проходження КН всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності.

1.5. Даним положенням регламентуються загальні питання організації та проведення КН здобувачів вищої освіти Університету.

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ КЛІНІЧНОГО НАВЧАННЯ

2.1. Метою КН є ознайомлення здобувачів з практичною професійною діяльністю стоматолога, застосування теоретичних знань на практиці, розвиток навичок спілкування з пацієнтом, формування практичного досвіду виконання стоматологічних маніпуляцій, формування спеціальних компетентностей, сприяння отримання здобувачами професійної кваліфікації.

2.2. Основним завданням КН є закріплення знань, одержаних у процесі навчання та їх трансформація у засвоєння та удосконалення практичних умінь і навичок в умовах майбутньої професійної діяльності:

2.2.1. Формування клінічного мислення та професійних компетентностей:

- засвоєння алгоритмів обстеження пацієнтів, клінічного аналізу даних та постановки діагнозу;
- вироблення навичок вибору оптимальної тактики лікування з урахуванням сучасних протоколів та доказової медицини.

2.2.2. Набуття практичних умінь і мануальних навичок:

- відпрацювання стоматологічних маніпуляцій (за списком 2, 2.1);

- виконання процедур під наглядом тьютора та поступовий перехід до самостійної роботи з пацієнтом.

2.2.3. Інтеграція теоретичних знань у клінічну практику:

- застосування знань анатомії, фізіології, біохімії, мікробіології, патології, фармакології тощо та клінічних дисциплін у реальних клінічних ситуаціях;
- вирішення міждисциплінарних завдань: стоматологія – терапія, хірургія, педіатрія, отоларингологія тощо.

2.2.4. Формування навичок доказової медицини та клінічної етики:

- пошук, критичний аналіз та впровадження сучасних наукових джерел у практику лікування;
- дотримання принципів медичної етики, деонтології та комунікації з пацієнтами і їх родинами.

2.2.5. Розвиток професійної комунікації та командної роботи:

- взаємодія з мультидисциплінарною командою (лікарі інших спеціальностей, середній медичний персонал, техніки-лаборанти);
- відпрацювання навичок ведення медичної документації, складання планів лікування, надання інформованої згоди.

2.2.6. Формування клініко-профілактичного підходу:

- розробка та впровадження програм профілактики стоматологічних захворювань на індивідуальному та груповому рівнях;
- оцінка факторів ризику та навчання пацієнтів гігієнічним навичкам.

2.2.7. Засвоєння принципів безпеки та правового регулювання:

- дотримання правил асептики, антисептики, інфекційного контролю, охорони праці;
- знання законодавства України щодо надання стоматологічної допомоги та захисту персональних даних пацієнта.

2.2.8. Розвиток здатності до самооцінки та безперервного професійного вдосконалення:

- ведення портфолію клінічної практики, самоаналіз виконаних клінічних випадків;
- планування індивідуальної освітньої траєкторії та підготовка до післядипломної освіти (інтернатури, спеціалізації).

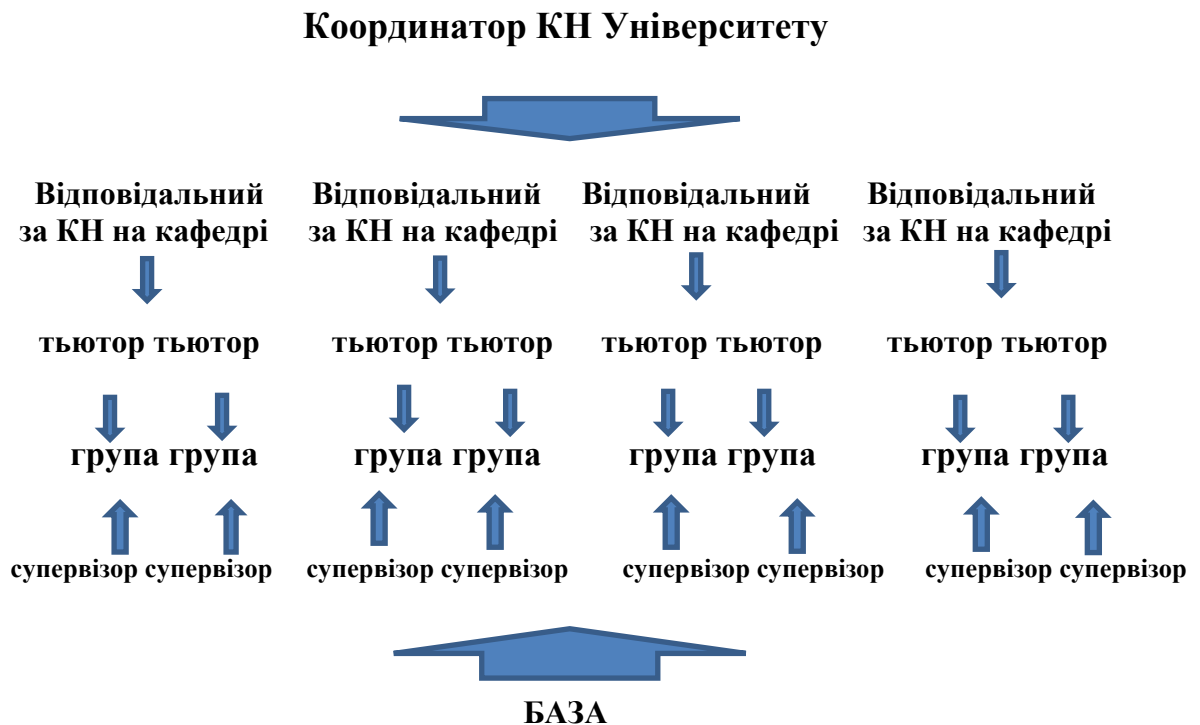
2.3. Обсяг КН визначається освітньо-професійною програмою у кредитах ЄКТС, а її зміст – робочими навчальними програмами, що включають: перелік спеціальних (фахових) компетентностей, навичок, умінь та знань; програмні результати навчання, якими мають оволодіти здобувачі освіти під час проходження КН; рекомендації щодо видів та форм перевірки рівня оволодіння навичками і компетентностями.

2.5. На основі ОПІ та робочої навчальної програми кафедрами розробляються силабуси, звіти/щоденники з проходження КН.

2.5. Окрім програм КН, силабусів, форми звітів/щоденників науково-педагогічні працівники кафедр можуть розробляти інші методичні розробки та рекомендації, що сприятимуть якісному проведенню КН здобувачів освіти.

2.6. До розробки робочої навчальної програми, силабусів, щоденників та звітів КН обов'язково долучаються роботодавці з метою удосконалення якості підготовки фахівців.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ КЛІНІЧНОГО НАВЧАННЯ / КЛІНІЧНОЇ ПРАКТИКИ

3.1. Організацію КН здобувачів освіти здійснює **координатор клінічного навчання** Університету, який є НПП, відповідальним за компонент клінічного навчання освітньої програми. Завдання координатора КН від Університету:

- організація та забезпечення КН згідно законодавчих та практичних професійних настанов;
- комунікація з відповідальними від кафедр щодо виконання академічної програми та досягнення очікуваних результатів клінічного навчання;
- налагодження та підтримка комунікації з уповноваженою особою від бази практики (супервізором) упродовж клінічного навчання;
- комунікація зі студентами щодо встановлення та досягнення очікуваного рівня засвоєння результатів клінічного навчання;
- підготовка звітної документації з клінічної практики та контроль за її веденням, оцінювання загальних результатів клінічного навчання.

3.2. Відповідальність за проведення КН покладається на координатора клінічного навчання, деканів факультетів та завідувачів кафедр.

3.3. Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програм КН забезпечують відповідні кафедри.

3.4. З метою організації КН **відповідальні за КН** від кожної кафедри:

- доводять до тьюторів цілі та задачі КН на кафедрі

- здійснюють комунікацію зі здобувачами освіти щодо встановлення та досягнення очікуваного рівня засвоєння результатів КН;
- здійснюють контроль за проведенням практики, аналізують та узагальнюють її результати;
- готують звіт про результати проведення КН для розгляду на Раді факультету, засіданні Центральної методичної комісії, Ради із забезпечення якості вищої освіти й освітньої діяльності.

3.5. Тьютором КН є викладач закладу вищої освіти, який є НПП відповідної кафедри. В Університеті для КП застосовується групове тьюторство: із групою здобувачів з 7-8 осіб працює один тьютор і **супервізор** (представник клінічної бази); здобувачі працюють із пацієнтами як самостійно, так і у групі, обмінюючись ідеями та досвідом.

Відповідальність НПП як тьютора передбачає:

- науково-методичне та організаційне забезпечення КН;
- знання законодавчих, етичних та практичних професійних настанов;
- планування діяльності здобувача освіти під час КН;
- забезпечення тьюторства відповідно до рівня очікуваних та досягнутих результатів КН (додаток 1);
- оцінювання успішності здобувача освіти;
- виконання ролі професійної моделі для наслідування здобувачем освіти упродовж КН.

3.6. До початку КН на кожній кафедрі завідувач та відповідальний за КН від кафедри встановлюють цілі КН та його програмні результати (додаток 1) за наступних алгоритмом:

3.6.1. Визначити та сформулювати результати навчання: чітко визначити перелік результатів навчання, функції, та компетентності, які мають бути набуті студентами під час КН;

3.6.2. Встановити зміст практичного досвіду: розробка переліку практичних навичок та завдань (діагностичні процедури, спостереження, маніпуляції, клінічні кейси, ведення медичної документації стоматологічного хворого), які мають бути включені у програму КН та які має виконати здобувач освіти для набуття необхідного професійного досвіду;

- сформувати необхідні стоматологічні кейси для кожної практичної маніпуляції згідно ОПП і силабусу.

3.6.3. Визначення необхідного часу (в годинах або кредитах ECTS) на кожну маніпуляцію/практичну навичку відповідно до освітньої програми;

3.6.4. Встановити критерії та показники оцінювання кожного з результатів навчання, визначити мінімальний пороговий рівень опанування практичної навички/стоматологічної маніпуляції.

3.6.5. Встановити форми підтвердження оволодіння здобувачем певних практичних навичок/маніпуляцій та набуття професійних (фахових) компетентностей. При виборі методів і процедур оцінювання використовується комплексний підхід, що включає врахування різних видів професійної діяльності:

- виконання практичних завдань (клінічні ситуації, симуляційні сценарії)
- аналіз і презентація клінічних або професійних кейсів;
- отримані сертифікати з додаткового навчання або тренінгів;
- участь у конкурсах, конференціях, професійних змаганнях;
- **написання історії хвороби, як методу навчання**
- щоденник КН;
- звіт за підсумками КН;
- захист результатів КН;
- презентація клінічного кейсу.

3.6.6. Встановити, які форми підтвердження є обов'язковими для всіх здобувачів освіти.

3.7. Відпрацювання пропущених занять з КН проводиться на відповідній кафедрі шляхом опанування відповідної практичної навички/стоматологічної маніпуляції.

3.8. Моніторинг і коригування програми практичної підготовки:

- координатор клінічного навчання проводить регулярний моніторинг виконання програми під час практики та аналіз результатів практичної підготовки за зворотним зв'язком студентів;
- за результатами моніторингу кафедрою вносяться необхідні корективи у зміст та обсяг практичної підготовки з метою підвищення якості підготовки та відповідності професійним вимогам

3.9. Декани факультетів і завідувач практики ПДМУ:

- забезпечують дотримання здобувачами освіти медичного обстеження для допуску до КН;
- здійснюють контроль за проходженням КН.

4. БАЗИ КЛІНІЧНОГО НАВЧАННЯ / КЛІНІЧНОЇ ПРАКТИКИ

4.1. Здобувачі освіти проходять КН на клінічних базах Університету або у структурних підрозділах Університету, що надають стоматологічну допомогу із залученням профільних спеціалістів-стоматологів за умови забезпечення ними виконання програми КН у повному обсязі.

4.2. Проведення КН на клінічних базах Університету враховує специфіку кожної дисципліни та, з метою засвоєння фахових компетентностей, обов'язково передбачає використання симуляційних методів навчання, роботу із застосуванням відповідного обладнання та безпосередньо роботу з пацієнтом. Проходження кожного КН у повному обсязі є обов'язковим.

4.3. До загального керівництва КН здобувачів освіти залучається керівник (заступник керівника) закладу охорони здоров'я. Керівник бази КН забезпечує створення належних умов для проходження КН, безпечного освітнього середовища шляхом дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки. Керівник закладу охорони здоров'я:

- добирає штатних кваліфікованих спеціалістів закладу охорони здоров'я **супервізорів**, які безпосередньо курують КН здобувачів освіти;

- спільно з координатором клінічного навчання від Університету організовує проведення семінарів, круглих столів, консультацій тощо з питань впровадження в практичну діяльність досягнень сучасної науки, інноваційних технологій.

5. ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

5.1. Здобувачі освіти зобов'язані:

- дотримуватися правил внутрішнього трудового розпорядку бази КН;
- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- напередодні заняття ознайомитися з темою та алгоритмом виконання практичної навички/стоматологічної маніпуляції;
- у повному обсязі опанувати практичні навички та стоматологічні маніпуляції, передбачені програмою КН;
- щоденно вести документацію стоматологічного пацієнта/ щоденник та інше, що передбачене програмою КН;
- підготувати стоматологічні кейси, що демонструють опанування практичних навичок;
- у разі участі в майстер-класах, конкурсах професійної майстерності, інших практичних заходах за темами, що входять до КН на конкретній кафедрі надати сертифікати участі чи інші документи для перезарахування годин не пізніше, ніж за 2 дні до ПМК;

5.2. Здобувач повинен відпрацювати пропущені заняття та неопановані практичні навички і стоматологічні маніпуляції на відповідній кафедрі не пізніше, ніж за день до ПМК

6. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КН

6.1. Після закінчення терміну проходження КН здобувачі освіти звітують про виконання програми КН.

6.2. Форма та вимоги до звітності здобувача за проходження КН визначається програмою КН і доводяться до їх відома.

6.3. Здобувачі освіти мають право оскаржити результати оцінювання КН відповідно до «Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти».

6.4. Підсумковий контроль з КН складається здобувачами освіти по завершенню КН комісії, до складу якої входить координатор клінічного навчання та супервізори КН.

6.5. Форми та етапи контролю:

6.5.1. Поточний контроль:

- щоденний або щотижневий облік виконаних клінічних маніпуляцій у щоденнику практики;
- перевірка ведення медичної документації: історії хвороби, медичної карти амбулаторного стоматологічного пацієнта, плану лікування;
- усне опитування, тестові завдання, ситуаційні задачі під час проведення клінічних розборів.

6.5.2. Проміжний контроль:

- тематичні заліки за окремими видами робіт: діагностика, проведення стоматологічних маніпуляцій, профілактичні заходи, тощо;
- оцінка професійної поведінки: дотримання етики, комунікація з пацієнтом, командна взаємодія.

6.5.3. Підсумковий контроль складається з наступних етапів:

- перевірка повноти клінічного звіту та щоденника практики;
- усний захист звіту перед екзаменаційною комісією: коротка (до 5-7 хвилин) презентація здобувачем освіти основних результатів, складнощів, пропозицій;
- демонстрація клінічної компетентності (автономія кафедри, що реалізує КН): виконання визначеної клінічної маніпуляції на фантомі / тематичному пацієнті / у форматі міні-ОСП(К)І з відповідної освітньої компоненти / демонстрація клінічного кейсу із матеріалів щоденника КН (виписки з медичної документації (з дотриманням конфіденційності), фото- і рентгенматеріали за згодою пацієнтів).

6.6. Портфоліо КН здобувача освіти має бути оформленим у друкованому або електронному вигляді та містити:

1. Титульний аркуш – дані здобувача, бази практики, терміни проходження.
2. Мету та завдання практики – коротке формулювання згідно з ОПП.
3. Характеристику клінічної бази – структура закладу, профіль відділення, обладнання.
4. Звіт про проходження КН: кількість прийнятих пацієнтів, обсяг проведених маніпуляцій.
5. Щоденник КН у вигляді 3–5 медичних карток амбулаторного стоматологічного хворого.
6. Аналітичну частину – самооцінка набутих компетентностей, труднощів, пропозиції щодо вдосконалення практики.

6.7. Критерії оцінювання. Комісія оцінює:

Критерій	Питома вага
Повнота й якість звіту та щоденника	10 %
Демонстрація клінічної компетентності	60 %
Усний захист	25 %
Професійна етика, комунікація, дотримання інфекційного контролю	5 %

Оцінювання здійснюється за 200-бальною шкалою з конвертацією у національну та ECTS.

6.8. Оцінка результатів проходження КН заноситься до індивідуального навчального плану здобувача освіти, електронного журналу та відомість підсумкового модульного контролю.

6.9. Якщо здобувач не досяг порогового рівня хоча б за одним результатом навчання здобувач має перескласти підсумковий контроль. Перескладання обмежується двома спробами.

6.10. Здобувачі освіти, які не виконали програму КН без поважних причин, отримали незадовільну оцінку за підсумками КН і не ліквідували академічну заборгованість до початку наступного семестру, можуть бути відрахованими з Університету.

6.11. Результати проходження КН заслуховуються і обговорюються на Центральній методичній комісії, ректораті, Раді із забезпечення якості вищої освіти й освітньої діяльності, Вчених радах факультетів.

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

10.1. Це Положення ухвалюється вченою радою Університету і затверджується наказом ректора Університету.

10.2. Зміни та доповнення до Положення вносяться шляхом затвердження Положення в новій редакції та ухвалюються на засіданні Вченої ради Університету та затверджуються наказом ректора.

10.3. Після затвердження Положення в новій редакції попереднє Положення втрачає юридичну силу.

Результати клінічного навчання базового рівня підготовки стоматолога

1. Виділяти й ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання (за списком 2*).

2. Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний і фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 5*).

3. Призначати й аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) за списком 5*, пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2*).

4. Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2.1*).

7. Планувати та втілювати заходи профілактики стоматологічних захворювань серед населення для запобігання розповсюдження стоматологічних захворювань.

9. Визначати підхід, план, вид і принцип лікування стоматологічного захворювання (за списком 2*) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

10. Визначати характер режиму праці, відпочинку та необхідної дієти при лікуванні стоматологічних захворювань (за списком 2*) на підставі попереднього або остаточного клінічного діагнозу шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

11. Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології (за списком 3*) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

12. Проводити лікування основних стоматологічних захворювань за існуючими алгоритмами та стандартними схемами під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2.1*).

27. Виконувати медичні стоматологічні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1*) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 7*).

* - за списками Додатку ОПП Стоматологія